

Zamknięcie rachunku galicyjskiej kasy oszczędności w ósmnastym roku istnienia 1861.

(Obacz Nr. 11 Dodatku osobnego z r. 1861 T. XI.)

G L O S

Nadkuratora JW. Hrabi Kazimierza Krasickiego na zaganienie posiedzenia.

Szanowni Panowie!

Przy zakończeniu za pomocą boską ośmnastego roku działania naszego Zakładu, z zadowoleniem przychodzi spoglądać na osiągnięte skutki nie tylko na wewnątrz ale i na ogół.

Rozpocząwszy zawód nasz ze szczupłym zasobem 10,300 złr. m. k., zebranych z darów mężów o dobro publiczne czułych, których też pamięć na wieczne czasy i w sercach i w aktach naszych zapisaną została, doszliśmy z końcem zeszłego roku do 226,600 zł. funduszu własnego, pomimo dotkliwej straty, którą tenże przez opłakania godne przemieszczenie poniósł.

Przy tem zapewniłmy przyszłość urzędnikom i sługom zakładowym, uwzględniwszy zarazem ich wdowy i sieroty, przez zaprowadzenie funduszu emerytury, do którego Zakład znakomicie się przyczynia, wlewając do niego czwartą część corocznego czystego zysku.

Nie zapomnieliśmy także o przepisie §em 6tym ustaw naszych wskazanym; udzieliliśmy bowiem stopniowo 12,600 zł. na dobroczynne i użyteczne cele w kraju naszym; głównie zaś wyrównawszy do 4 od 100 stopniowane początkowo odsetki od wkładek po 3, 3 1/2, i 4 od 100.

Gdy jednak ta ostatnia zmiana właśnie dla większych, początkowo prawie wyłącznych wkładek była dobrodziejstwem;

gdy wglądawszy w szczegóły objawów przy wkładkach i zwrotach dotąd doznanych, przekonamy się, że przy mnożącej się sposobności dla większych zasobów pieniężnych uzyskania znaczniejszych odsetków, większe też wkładki rzadszemi się stały, lub też przez krótki tylko czas powierzone nam bywają; mniejsze zaś wkładki pochodzące od biedniejszych z dziennego zarobku oszczędzających ludzi, coraz się wzmagają, a to z przyczyny, że dla szczupłości zasobów nie mają sposobności korzystniej je użyć;

gdy nakoniec nie wypada już dalej tak bezwzględnie wyzyskiwać tych naszego Zakładu właściwych uczestników;

dlatego byłoby może na czasie podwyższyć odsetki z razu od niższych wkładek, a następnie dalej stopniowo stosownie do sił Zakładu naszego; co jednak dopiero po gruntownem zbadaniu rzeczy i za zezwoleniem rządu staćby się mogło.

Teraz zaś, raczycie Szanowni Panowie zadecydować ostatecznie, nad przyjętem już przez ogólne zgromadzenie, co do zasady udzielaniem nagród sługom domowym i gospodarskim, za długoletnią uczciwą służbę.

Przechodząc do wypadków bieżących, przychodzi mi zaspokoić Szanownych Panów z powodu dotkniętej przez jeden z dzienników tutejszych sprawy naszej w sposób, jak gdyby zaszło było w urzędowaniu jakieś nadużycie władzy. Oświadczam przeto, iż przestrzeżę się zawsze skrupulatnie istniejących przepisów, i że między dyrekcją jako taką a kuratorją panuje nieprzerwanie tyle dla dobra Zakładu potrzebne, ścisłe porozumienie.

Tenże sam dziennik, znalazł zarazem dla dobra Zakładu potrzebnem, przypomnieć mi §. 39 ustaw, którego brzmi jak następuje:

„Nadkurator, Naddyrektor i ich zastępcy niemogą wchodzić z Zakładem w stosunek dłużnika, dopokąd na swoim urzędzie zostają.“

Moje wejście w stosunek dłużnika z Zakładem, przez zaciągnięcie pożyczki na mój majątek ziemski datuje z roku 1845, kiedy ów przepis nie był wszedł jeszcze w życie i kiedy piastowałem posadę Dyrektora.

Jeżeli od tego czasu zostałem zaszczycony stopniowo wyborem na Kuratora, Naddyrektora-Zastępcę, Naddyrektora, Nadkuratora-Zastępcę a na koniec Nadkuratora, to ze względu, że przepisy wstecz działać nie mogą, i że przepis ten zabrania tym dygnitarzom jako takim wchodzenia w stosunek dłużnika z Zakładem, lecz nie wyklucza wcale dłużnika Zakładu od takiej posady.

Ogłaszając zagajenie dzisiejszego posiedzenia, proszę wysłuchać najprzód odczytu protokołu zeszłorocznego zgromadzenia.

	zł.	kr.
Do stanu wkładek z końcem roku 1860	3.672,835	1
przybyło w roku 1861 nowych wkładek za 913,673 57		
tudzież prowizji przez wkładających niepodniesionej, a z dniem ostatnim grudnia wynoszącej	137,506	73
tak, iż ogół powiększenia wynosi	1.069,180	30
Ze zaś w roku 1861 zwrócono w ogóle na książeczki	1.209,605	95
zatem stan kapitału wkładowego zmniejszył się przez rok 1861 o	140,425	65
tak, iż z końcem roku 1861 wynosi w ogóle	3.532,409	36

Z tej sumy jest:

Wkładek na 4 procentowych	15,580	książeczek	za	3.511,620	43
3 1/2 „	26	„	„	20,788	93

W ogóle na 15,606 książeczek 3.532,409 36

Srednio więc wypada na jedną książeczkę 226 35
gdy średnia w r. poprzedzającym czyniła 240 30 1/2

Co do rozkładu kapitału wkładowego na pojedyncze książeczki, rzecz ma się tak:

Książeczek z pierwotną wkładką na 1,000 zł. było z końcem roku 1861 blisko 1,000 za sumę w ogóle 1.000,000 zł. dochodzącą; książeczek na 500 zł. i inne wyższe kwoty tysiąca zł. sięgające przeszło 2,600 za sumę w ogóle 1.600,000 zł. przechodzącą. Reszta tedy kapitału wkładowego, to jest przeszło 900,000 zł. rozkłada się na książeczki niżej 500 zł. aż do 50 kr.

Wkładek mniejszych niż 100 zł. wniesiono:

wr. stron	zł.	kr.	zł.	kr.
1860 od 5576 w ogóle	155,799	86	to jest średnio	27 94
zaś				
1861 „ 5654 „ „	144,861	14	„ „ „	25 62

Podanego wyżej ogólnego kapitału wkładowego 3.532,409 zł. 36 kr. na 15,606 książkach umieszczonego, część niemal 8ma, to jest suma 435.000 zł. przechodząca, lokowana jest na blisko 1900 książeczkach z następujących tytułów:

Fundusze rozmaitych:

gmin miejskich i wiejskich	na 275	blisko	70,000	zł.
mas spadkowych, drobniejsze depozyta sądowe i kaucye	„ 1,095	„	256,000	„
gremiów, cechów i korporacyj rzemieślniczych	„ 21	przeszło	3,500	„
szkół w gminach, kościołów i klasztor. „	295	blisko	60,000	„
instytutów dobroczynnych	„ 152	przeszło	39,500	„
szpitalów	„ 41	blisko	7,000	„

która na rzecz decesu byłego kasyera wpłynęła, ostatecznie więc uszczuplony o sumę . . . 4,658 zł. 17 kr. zatem rzeczywiście liczący tylko . . . 198,325 zł. 91 kr. okazuje się suma . . . 226,613 zł. 97 kr. stanowiąca własny majątek Zakładu z początkiem roku 1862.

Te sumę składają następujące obligacye w wartości imiennej na walutę austryacką:

	zł.	kr.
Galicyjskie listy zastawne 4procentowe	169,600	—
Akcyje kolei żelaznej galicyjskiej 5procentowe	2,940	—
Obligacye indemnizacyjne galicyjskie 5procentowe	20,790	—
„ pożyczki loteryjnej państwa z r. 1854, 4proc.	10,500	—
„ „ „ „ „ 1860, 5proc.	5,000	—
„ „ państwa z roku 1861, 5procentowe	5,000	—
Asygnacye gmundeńskie 6procentowe	12,000	—
Książeczka wkładowa galicyjskiej kasy oszczędności	783	97
Razem jak wyżej	226,613	97

Z obliczenia wartości tych według kursu giełdy wiedeńskiej z ostatniego grudnia 1861, mianowicie: listów zastawnych galicyjskich po 78 zł. 50 kr., akcyj pełnych kolei żelaznej galicyjskiej po 208 zł. 50 kr. jedna, obligacyj indemnizacyjnych galicyjskich po 66 zł. 75 kr., obligacji z 4procentowej loteryjnej pożyczki z r. 1854 po 87 zł. 50 kr., z 5 procentowej loteryjnej z r. 1860 po 83 zł. 30 kr., a z 5procentowej z roku 1861 po 88 zł., wypada po zważeniu straty na kursie, ubytek . . . . . 47,397 zł. 50 kr.

Pozostająca więc suma . . . 179,216 zł. 47 kr. przedstawiałaby wielkość własnego majątku Zakładu w gotowiznie z początkiem roku 1862.

Stan funduszu emerytury dla urzędników i służby galicyjskiej kasy oszczędności tudzież dla wdów i sierot po nich, był z końcem r. 1860 . . . 30,041 „ 92 „

Narósł przez rok 1861:

Przydzieleniem mu czwartej części czystego zysku z roku 1860 od własnego majątku Zakładu . . . . . 5,393 zł. 75 kr.

Z złożonych przez urzędników Zakładu 5% od pobierania przez nich płacy . . . . . 595 „ 35 „

Prowizjami własnymi . . . 1,925 „ 12 „

Różnicą kursu (z zakupywania obligacyj indemnizacyjnych za gotowiznę) . . . . . 5,043 „ — „

w ogóle . . . . . 12,957 „ 22 „

tak, iż z końcem roku 1861 wynosi . . . . . 42,999 „ 14 „

z którejto sumy jest 42,840 zł. (40.800 złr. mon. konw. imiennie) w obligacjach indemnizacyjnych a reszta t.j. 159 zł. 14 kr. w książeczce wkładowej galicyjskiej kasy oszczędności.

Z zestawienia dat ruchu ogólnego spraw kasy co do liczby stron i obrotu pieniędzy w porównaniu z rokiem poprzedzającym, okazuje się iż:

W ciągu roku 1860 miała kasa do załatwienia 21,775 stron a w roku 1861 . . . . . 21,723 „

mianowicie w tym ostatnim roku:

wkładek na książeczki i dokładek wniosło . . . 8,492 osób

po wypłaty z książeczek zgłosiło się . . . . . 8,681 „

reszta zaś do powyższych 21,723 stron, to jest . 4,550 „

tyczy się rozmaitych innych spraw kasowych, jakoto: pożyczek na hipoteki i zastawy, eskontu weksli i obligacyj indemnizacyjnych wylosowanych, obrotu papierów publicznych i t. d.

Co do ruchu gotowizny:

tej w ciągu roku 1861 wpłynęło . . . . . 2.873,104 zł. 21 1/2 kr.

„ „ „ „ wypłacono . . . . . 2.827,023 „ 24 1/2 „

zatem cały ruch gotowizny był . . . . . 5.700,127 „ 46 „

w porównaniu z rokiem poprzedzającym większy o 581,970 „ 46 „

Co do czynności kancelaryi Dyrekcji, o ile za miarę służyć może liczba podań i ekspedycyj, następujące są data w porównaniu z rokiem poprzedzającym:

Przez protokół podawczy weszło: } w roku 1860 Exhibitów 2,142
„ „ „ „ „ 1861 „ 2103
„ „ „ wyszło: } „ „ 1860 Ekspedycyj 2,569
„ „ „ „ „ 1861 „ 2,493
Posiedzeń odbyło się: } „ „ 1860 33
„ „ „ „ „ 1861 23

mianowicie w tym ostatnim roku: 1 posiedzenie Towarzystwa, 1 Wydziału, 1 Kuratorium, 18 posiedzeń Dyrekcji, nareszcie 2 posiedzenia wspólne z cenzorami wekslowymi.

Deces przez byłego kasyera w roku 1860 popełniony, i według zeszłorocznego sprawozdania jeszcze sumę 46,012 zł. 2 kr. wynoszący, zmniejszył się w r. 1861 o 1,835 zł. 58 kr., która to suma za pośrednictwem c. k. sądu wpłynęła z sprzedaży kilku obligacji i kuponów, jakie jeszcze były w posiadaniu decesanta. Ostatecznie więc strata Zakładu, pokryta całkowicie i odpisana z majątku własnego wynosi 44,176 zł. 44 kr.

Co do zaprowadzenia w główniejszych miastach kraju naszego kas oszczędności, wys. namiestnictwo rezolucją z dnia 9. lipca 1861 l. 26810 oświadczyło, iż zgadza się z przedłożonem w swoim czasie zdaniem Dyrekcji, aby zaniechać zupełnie zakładania komandyt, a natomiast popierać zawiązywanie się samoistnych kas oszczędności, do których założenia potrzebny fundusz rezerwowy gminy miejskie zamożniejsze same u siebie znajdują, jak tego przykład dały Czerniowce i Tarnów, w którychto miastach istnieją już kasy oszczędności, w pierwszym od 24. października 1860, w drugim zaś od 1. listopada 1861 r. Co zaś do gmin takich, które nie mogą zdobyć się na własny fundusz rezerwowy, wys. namiestnictwo tąż samą rezolucją upoważnia Dyrekcję do porozumienia się z takimi gminami i do udzielenia im na ten cel pożyczek w myśl §fu 15. lit. c. statutów, a to w miarę własnej możności i ofiarowanej rękąjmi. W teje rezolucyi wys. namiestnictwo zawiadamia Dyrekcję, iż c. k. urzędy obwodowe dostały polecenie, aby wpływem swoim starały się pobudzać znaczniejsze miasta do zakładania u siebie kas oszczędności; przyczem wspomina wys. namiestnictwo, iż właśnie toczy się sprawa o założenie kas oszczędności w Samborze i Rzeszowie. Jakoż wys. ministerium potwierdziło już statuta dla kas oszczędności w tych dwóch miastach obwodowych. — W sprawie kas oszczędności odebrała Dyrekcya w wrześniu 1861 rezolucję wys. namiestnictwa z dnia 4. września 1861 l. 57324 z oznajmieniem: iż wys. ministerium Stanu wyraża zadowolenie i uznanie swoje towarzystwu galicyjskiej kasy oszczędności za chętnie i bezinteresowne ofiarowanie pomocy swej gminom galicyjskim do zakładania samoistnych kas oszczędności. — Dodać tu jeszcze winniśmy, iż w ostatnich miesiącach roku 1861 zgłosiły się do Dyrekcji urzędy gmin Kołomyi, Wieliczki i Tarnopola z chęcią założenia u siebie kas oszczędności. Dyrekcya dała im z swej strony potrzebną radę i informację, aby rzecz tę z najmniejszym ile być może zachodem i najskuteczniej do zamierzonego celu doprowadzić.

Co do zabezpieczenia od ognia realności miejskich, na których ciąży pożyczki galicyjskiej kasy oszczędności, Dyrekcya mając sobie §. 15 lit. a. statutów zostawiony wybór Zakładu asekuracyjnego, wkłada na dłużników kasy obowiązek przystąpienia z budynkami do c. k. uprzyw. wiedeńskiego Zakładu wzajemnego zabezpieczenia. Od nastania jednakże w Krakowie towarzystwa krajowego wzajemnych ubezpieczeń od ognia, postanowiła Dyrekcya, aby realności miejskie, na których hipotekę pożyczki udzielane będą, nie

w innym jak w rzeczonym towarzystwie krajowym asekurowane były; — dawniejszym zaś dłużnikom zostawiła do woli albo zostać przy dotychczasowej asekuracji, albo też przenieść się do towarzystwa krajowego.

Pomiędzy innemi uchwałami towarzystwa na zgromadzeniu d. 8. marca 1862 powziętemi (o których zupełną wiadomość zawiera protokół posiedzenia), stanęła w myśl §fu 6. statutów i ta uchwała, aby z własnego majątku Zakładu rozdać na cele dobroczynne, mianowicie:

na fundusz założenia we Lwowie giełdy pieniężnej i towarowej	300 zł.
na wsparcie nadwiślań w obwodzie tarnowskim, którzy od tegorocznej powodzi ucierpieli	4,000 „
dla instytutu krajowego ciemnych we Lwowie	300 „
dla instytutu krajowego głuchoniemych we Lwowie	300 „
dla ochronek chrześciańskich we Lwowie	500 „
w ogóle	5,400 „

któreto ofiary dojdą swego przeznaczenia, jak tylko uchwała towarzystwa potwierdzoną będzie zezwoleniem namiestnictwa krajowego. (C, d. n.)

Staremiasto czyli: Stary Sambor.

R. 1553, 1569, 1579, 1638, 1683, 1686.

Król Jan Sobieski potwierdzając przywileje: Królowej Bony z r. 1553, Zygmunta Augusta z r. 1569, Stefana Batorego z r. 1579 i wyrok Władysława Wazy w szczególności a wszystkie przywileje przez poprzedników swoich miastu dane w ogólności, objaśnia szczegóły niektórych przywilejów, ustanawia trzeci jarmarek i wyznacza pastwiska.

(Obacz Dod. Nr. 42, 43 i 44 z r. 1856, 28 i 29 z r. 1857, 13 i 14 z r. 1858, 4 z r. 1859.)

Joannes III. Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Lithuania, Kijouiae, Wolhyniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Seueriae, Czernichouiaeq(ue). Significamus praesentibus literis N(ost)ris quorum interest vniuersis et singulis. Laudabile Diuorum Praedecessorum Nostrorum Regum Poloniae institutum, subditum sibi populum non tantum circa iura, priuilegia, immunitates et libertates inuolabiliter conseruare, sed etiam omnibus contendere modis, maiora ipsorum in dies incrementa haberi et nouis gratiae fauoribus cumulari, strictissimè obseruando: Tametsi statim post impositum incliti huius Regni diadema, solenni iurisiurandi religione, omnia et singula Statuum et Ordinum Subditorumq(ue) Regni et Dominiorum Nostrorum iurapriuilegia, libertates et immunitates publico Diplomate Nostro approbauerimus; Nihilominus ad humilimam supplicationem Oppidi Nostri **Antiquae Sambor** Magistra-tus ac Incolarum benignè annuentes; Primitiua eorundem Priuilegia, ut pote: D(i)u(ae m(em)oriae Serenissimae Bonae Reginae, ordinationis dicti Oppidi **Antiqui Sambor** ac eiusdem exemptionis ab omni Jurisdictione Castrensi Capitaneali soliq(ue) Juri Teutonico Magdeburgensi, quo aliae Ciuitates et Oppida vtuntur incorporationis, ac foralium hebdomadalium constitutionis de Anno Mill(esi)mo Quingent(esi)mo Quinquagesimo Tertio etc. Serenissimorum Sigismundi Augusti de actu Lublini die primà mensis Maj anno D(omi)ni Millesimo Quingent(esi)mo Sexag(esi)mo Nono. Quo quidem Priuilegio supran(omi)ati Ciues et Suburbani **Antiqui Sambor** in fundo Ciuili locati et locandi, in vsufructu quieto et pacifica possessione Privilegij memorati Ser(eni)ssimae D(i)u(ae m(em)oriae Bonae Reginae Poloniae conseruantur. Libera incisio lignorum, pro vsu et necessitate aedificiorum quorumcunq(ue) ac foci illorum ita, quemadmodum antiquitus id eis semper licitum erat concedit(ur).

Jan III. z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmójdzki, Łotewski, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smoleński, Siewierski i Czernichowski. Oznajmiamy niniejszym listem Naszym wszystkim ogółem i każdemu z osobna, komu wiedzieć należy: Chwałebnej spoczywających w Bogu Poprzedników Naszych Królów Polskich zasady: poddany sobie Naród nie tylko przy prawach, przywilejach, swobodach i wolnościach nienaruszenie zachować, ale także wszelkimi sposobami pomyślność jego powiększać i nowemi łaskami obsypywać, — jak najściślej się trzymając; aczkolwiek zaraz po włożeniu korony sławnego Królestwa tego na głowę Naszą, wszystkie w ogóle i w szczególności Stanów i Poddanych Królestwa i Państwa Naszych prawa, przywileje, wolności i swobody uroczyście przysięgą, także dyplomem powszechnym potwierdziliśmy; przecieś na uniżoną Urzędu i Mieszkańców Miasteczka Naszego **Starego Sambora** prośbę postanowiliśmy łaskawie uznać, umocnić i potwierdzić ich przywileje pierwotne, mianowicie: Przywilej świętej pamięci Najjaśniejszej Bony Królowy wspomniane Miasteczko **Stary Sambor** urządzający, wyjmujący je z pod sądownictwa grodzkiego starościńskiego a poddający pod prawo niemieckie magdeburskie, którego inne Miasta i Miasteczka używają, tutaj targi co tygodniowe ustanawiający, z roku Tysiącznego Pięćsetnego Pięćdziesiątego Trzeciego. Następnie Przywilej Najjaśniejszego Zygmunta Augusta wydany w Lublinie dnia pierwszego miesiąca maja lata Pańskiego Tysiącznego Pięćsetnego Sześćdziesiątego Dziewiątego, którym przywilejem przerzeczeni Mieszczanie i Przedmieszanie **Starego Sambora** na gruncie miejskim osiadli lub osiedlić się mający w spokojnem używaniu i posiadaniu wspomnionego przywileju Najjaśniejszej świętej pamięci Bony królowy Polski są utrzymani; dalej mają sobie dozwolony wolny wrąb według potrzeby na budynki i opał, jak to im z dawna wolno było. (D. e. n.)

Sprostowania o gradobiciach samborskich.

1) Ustęp 11. str. 62.

Prostują się cyfry w rubrykach K, L, N. w ten sposób:

O b w o d y:	K. Morgi przygodnie nienagradzalne	L. Morgi bonifkowane rzeczywiście	N. Bonifkacya jednego morga
lwowski	56,910	194,309	2 zł. 3 kr.
przemyski	35,880	484,488	5 „ 38 „
żółkiewski	70,265	548,170	1 „ 59 „
samborski	197,340	436,125	2 „ 14 „

2) Ustęp 12. str. 64.

Prostują się szkody na pożytku z jednego morga w ten sposób:

w obwodzie lwowskim	2 ³³⁶² / ₁₅₄₃₀₉	tyłe co	2 ¹ / ₂₀
w obwodzie przemyskim	5 ³⁰⁵¹⁷ / ₄₈₄₄₈₈	tyłe co	5 ¹ / ₂
w obwodzie żółkiewskim	1 ²⁹⁹⁵ / ₅₄₈₁₇₀	tyłe co	2
w obwodzie samborskim	2 ¹⁹⁷³⁴⁰ / ₄₃₆₁₂₅	tyłe co	2 ¹ / ₄

Wspólny im mianownik jest 20 co daje:

41 L: 110 P: 40 Z: 45 S

20

czyli porządkiem proporeyi:

40 Z: 41 L: 45 S: 110 P.

a skróceniem przez 5.

8 Z: 8 ¹/₂ L: 9 S: 22 P.